।। ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ ।।

ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନାର ଅଭିପ୍ରାୟ, କାର୍ଯ୍ୟାରମ୍ଭରେ ଅସାମର୍ଥ୍ୟ ଓ ସାହସର ଅଭାବ, ହେମାଡପନ୍ତ ଉପାଧିର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ଗୁରୁଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ।

ଗତ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଗ୍ରନ୍ଥକାର ଶ୍ରୀ ସାଇ ସତ୍‌ଚରିତ ରଚନା ପଛରେ ପ୍ରେରଣାପ୍ରଦ କାହାଣୀର ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲେ । ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ସେ ଗ୍ରନ୍ଥ ପଠନର ଉପାଦେୟତା ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କରୁଛନ୍ତି ।

।। ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନାର ଅଭିପ୍ରାୟ ।।

ଯେଉଁଭଳି ଗହମ ପେଷି ତଥା ଗ୍ରାମ ସୀମାରେ ଏହାକୁ ବିଞ୍ଚି ବିସୂଚିକା ରୋଗର ପ୍ରକୋପକୁ ବାବା ଦୂର କରିଦେଲେ ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟରେ ସେହି ଲୀଳାର ରହସ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ମୁଁ ଆହୁରି ଅଧିକ ଲୀଳାମାନ ଶୁଣିଲି ଏବଂ ମୋର ହୃଦୟ କନ୍ଦରକୁ ସେଗୁଡ଼ିକ ଆହ୍ଲାଦିତ କରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସେ ସବୁ କାବ୍ୟରୂପରେ ସ୍ରୋତସ୍ୱିନୀ ଧାରା ହୋଇ ମୋର ହୃଦୟରୁ ପ୍ରବାହିତ ହେଲା । ମୁଁ ଭାବିଲି ଏହି ମହାନ୍ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଲୀଳାଗୁଡ଼ିକର ବର୍ଣ୍ଣନା ବାବାଙ୍କର ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉପାଦେୟ ତଥା ଶିକ୍ଷାଦାୟକ ହେବ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ପାପସବୁ ସମୂଳେ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୁଁ ବାବାଙ୍କର ପବିତ୍ର ଜୀବନ କାହାଣୀ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଅମୂଲ୍ୟ ଉପଦେଶଗୁଡ଼ିକର ରଚନା ଆରମ୍ଭ କଲି । ଶ୍ରୀ ସାଇଙ୍କ ଜୀବନୀ ବର୍ଣ୍ଣନାରେ କୌଣସି ଅତିଶୟୋକ୍ତି ନାହିଁ । ସତ୍ୟ ଏବଂ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ମାର୍ଗର ଏହା ବାସ୍ତବିକ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ କରେ ।

କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିବାରେ ଅକ୍ଷମତା ଏବଂ ସାହସର ଅଭାବ : ଶ୍ରୀ ହେମାଡପନ୍ତଙ୍କ ମନକୁ ବିଚାର ଆସିଲା ଯେ ଏହି ରଚନା କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟତା ନାହିଁ । ମୁଁ ତ ନିଜର ପରମ ବନ୍ଧୁ କି ନିଜର ପ୍ରକୃତି ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଭଲଭାବେ ପରିଚିତ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ମୋ ପରି ଏକ ମୂଢ଼ମତି ଜଣେ ସନ୍ଥ ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ଜୀବନୀ ରଚନା କରିବାର ଦୁଃସାହସ କରିବ କିପରି ? ଅବତାରମାନଙ୍କ ଜୀବନ ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ବେଦ ମଧ୍ୟ ଅକ୍ଷମତା ପ୍ରକାଶ କରେ । କୌଣସି ସନ୍ଥଙ୍କ ଚରିତ୍ର ଜାଣିବା ପାଇଁ ନିଜକୁ ପ୍ରଥମେ ସନ୍ଥ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ମୁଁ ତ ତାଙ୍କର ଗୁଣଗାନ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଅଯୋଗ୍ୟ । ସନ୍ଥଙ୍କ ଜୀବନୀ ରଚନା କରିବାକୁ ସାହସର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି । ନହେଲେ ଚାରିଲୋକଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପହାସର ପାତ୍ର ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏଣୁ ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କ କୃପା ଲାଭ କରିବା ନିମିତ୍ତ ମୁଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲି ।

ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର ସନ୍ଥ ଶିରୋମଣି ଶ୍ରୀ ଜ୍ଞାନେଶ୍ୱର ମହାରାଜ କହିଛନ୍ତି ସନ୍ଥଙ୍କ ଚରିତ

ରଚନା ଦ୍ୱାରା ପରମାତ୍ମା ଅତି ପ୍ରସନ୍ନ ହୁଅନ୍ତି । ତୁଳସୀଦାସ ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି 'ସାଧୁ ଚରିତ ଶୁଭ ଚରିତ କପାସୂ । ନିରସ ବିଷଦ ଗୁଣମୟ ଫଲ ଜାସୁ । ଯୋ ସହି ଦୁଃଖ ପର ଛିଦ୍ର ଦୁରାୱା, ବନ୍ଦନୀୟ ଯେହି ଜଗ ଯସ ପାୱା ।' ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧରେ ସନ୍ଥଙ୍କ ସେବା କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ଜାଗ୍ରତ ହୁଏ । ସନ୍ଥଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ଶୈଳୀ ମଧ୍ୟ ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର । ପ୍ରକୃତ ପ୍ରେରଣାର ସ୍ରୋତ ସିଏ, ଭକ୍ତ ନିମିତ୍ତ ମାତ୍ର । ଅଥବା କାର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ତ୍ତି କରିବାର ଏକ ମାଧ୍ୟମ ମାତ୍ର । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ୧୭୦୦ ଶକାବ୍ଦରେ କବି ମହୀପତି ସନ୍ଥ ଚରିତ୍ର ଲେଖିବାକୁ ପ୍ରେରଣା ଲାଭ କଲେ । ଭଗବାନ ସନ୍ଥଙ୍କ ହୃଦୟରେ ବାସକରି ପ୍ରେରଣା ଜାଗ୍ରତ କଲେ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା । ସେହିପରି ୧୮୦୦ ଶକାବ୍ଦରେ ଶ୍ରୀ ଦାସଗଣୁଙ୍କ ସେବା ସ୍ୱୀକୃତ ହେଲା । ମହୀପତି ଚାରୋଟି କାବ୍ୟ 'ଭକ୍ତବିଜୟ', 'ସନ୍ଥ ବିଜୟ', 'ଭକ୍ତଲୀଳାମୃତ' ଏବଂ 'ସନ୍ଥ ଲୀଳାମୃତ' ରଚନା କଲେ ଏବଂ ଦାସଗଣୁ ଦୁଇଟି ଗ୍ରନ୍ଥ 'ଭକ୍ତଲୀଳାମୃତ' ଓ 'ସନ୍ଥ କଥାମୃତ' ରଚନା କଲେ, ଯେଉଁଥିରେ ଆଧୁନିକ ସନ୍ଥଙ୍କ ଚରିତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି । 'ଭକ୍ତଲୀଳାମୃତ'ର ୩୧,୩୨ ଓ ୩୩ ଅଧ୍ୟାୟରେ ତଥା 'ସନ୍ଥ କଥାମୃତ'ର ୫୭ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କ ମଧୁର ଜୀବନୀ ତଥା ଅମୂଲ୍ୟ ଉପଦେଶର ସୁନ୍ଦର ଓ ମନୋଜ୍ଞ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ସାଇଲୀଳା ପତ୍ରିକାର ୧୧,୧୨ ଓ ୧୭ଦଶ ସଂଖ୍ୟାରେ ଏହାର ପୁନଃପ୍ରକାଶନ କରାଯାଇଛି । ପାଠକମାନେ ଏହି ଅଧ୍ୟାୟଗୁଡ଼ିକୁ ପାଠ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ । ସେହିପରି ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କ ଅଦ୍‌ଭୁତ ଲୀଳାଗୁଡ଼ିକର ବର୍ଣ୍ଣନା ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ସୁନ୍ଦର ପୁସ୍ତିକା 'ଶ୍ରୀ ସାଇନାଥ ଭଜନମାଳା' ଆକାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ମୁମ୍ବଇର ବାନ୍ଦ୍ରା ନିବାସୀ ଶ୍ରୀମତୀ ସାବିତ୍ରୀବାଈ ରଘୁନାଥ ତେନ୍ଦୁଲକର ନାମ୍ନୀ ଜଣେ ମହିଳା ଏହାର ରଚନା କରିଛନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଦାସଗଣୁ ମହାରାଜ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କ ଉପରେ ମଧୁର କବିତା ଓ ସ୍ତବନମାନ ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ଅମୀଦାସ ଭବାନୀ ମେହେଟା ନାମକ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଭକ୍ତ ବାବାଙ୍କ କେତେକ କାହାଣୀର ଗୁଜୁରାଟି ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଶିରିଡ଼ିର ଦକ୍ଷିଣା ଭିକ୍ଷା ସଂସ୍ଥାନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ 'ସାଇପ୍ରଭା' ପତ୍ରିକାରେ କେତେକ ଲୀଳା ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି । ଏଠାରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି ଶ୍ରୀ ସାଇନାଥ ମହାରାଜଙ୍କ ଜୀବନ ଚରିତର ଆଭା ବିଚ୍ଛୁରିତ କରୁଥିବା ଏତେ ପରିମାଣର ସାହିତ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ଥିବାବେଳେ ପୁଣି ଏକ ଗ୍ରନ୍ଥ 'ସାଇ ସତ୍‌ଚରିତ' ରଚନା କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା କାହିଁକି ? ଏହାର ଉତ୍ତରରେ କେବଳ ଏତିକି କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କ ଜୀବନୀ ସାଗର ସଦୃଶ ଅଗାଧ, ବ୍ୟାପକ ଓ ଉତ୍ତାଳ ଅଟେ । ଏଥିରେ ଅବଗାହନ କଲେ ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ଭକ୍ତିରୂପକ ଅମୂଲ୍ୟ ରତ୍ନ ସହଜରେ ପ୍ରାପ୍ତି ହେବ, ମୁମୁକ୍ଷୁ ଜନତା ଏଥିରୁ ସର୍ବଦା ଉପକୃତ ହେବେ । ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କ ଜୀବନୀ, ତାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଏବଂ ଉପଦେଶମାନ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ । ଦୁଃଖୀ ଏବଂ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟଗ୍ରସ୍ତ ମାନବକୁ ଏଥିରୁ ଶାନ୍ତି ଓ ସୁଖ ପ୍ରାପ୍ତି ହେବ ତଥା

ଲୋକ ଓ ପରଲୋକରେ ଶ୍ରେୟ ପ୍ରାପ୍ତି ହେବ । **ଯଦି ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କ ଉପଦେଶକୁ, ଯାହା ବୈଦିକ ଶିକ୍ଷା ସମତୁଲ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉପାଦେୟ ଓ ଶିକ୍ଷାପ୍ରଦ; ଧ୍ୟାନପୂର୍ବକ ଶ୍ରବଣ ଓ ମନନ କରାଯାଏ ତେବେ ଭକ୍ତମାନେ ବାଞ୍ଛିତଫଳ ଲାଭ କରିବେ ।** ଅର୍ଥାତ୍ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କଠାରୁ ଅଭିନ୍ନତା, ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଯୋଗର ସିଦ୍ଧି ଏବଂ ସମାଧି ଲାଭ କରିବାର ଆନନ୍ଦ ପ୍ରାପ୍ତି ସହଜରେ ହୋଇଯିବ । ଏ କଥା ମନରେ ଭାବି ମୁଁ ଚରିତ୍ରର କଥାବଳୀ ସଂକଳନ କରିବା ଆରମ୍ଭ କଲି । ଏହା ସହ ଏ କଥା ମଧ୍ୟ ବିଚାରକୁ ଆସିଲା ଯେ ମୋ ପାଇଁ ଏହା ହିଁ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ସାଧନା ହେବ । ଯେଉଁ ଭକ୍ତମାନେ ସେମାନଙ୍କ ନେତ୍ରଯୁଗଳରେ ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କ ଦର୍ଶନଲାଭରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଛନ୍ତି ସେମାନେ ଏହି ଚରିତ୍ର ପାଠ କରି ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କ ଜୀବନସାଗରରେ ଅବଗାହନ କରିପାରିବେ । ଏହା ମନେକରି ମୁଁ ମୋର ସମସ୍ତ ଅହଂକୁ ତାଙ୍କର ପଦାରବିନ୍ଦରେ ସମର୍ପଣ କରିଦେଲି । ଏହାପରେ ମୁଁ ମନେ କଲି ମୋର ପଥ ଅତି ସୁଗମ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ବାବା ମୋତେ ଉଭୟ ଇହଲୋକ ଓ ପରଲୋକରେ ସୁଖୀ କରିବା ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାୟୀ ରହିବେ ।

ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ସ୍ୱୟଂ ବାବାଙ୍କଠାରୁ ଅନୁମତି ଲାଭ କରିବା ନିମନ୍ତେ ମୋର ସାହସ ନଥିଲା । ଏଣୁ ମୁଁ ଶ୍ରୀ ମାଧବରାଓ ଓରଫ ଶ୍ୟାମା, ଯିଏକି ବାବାଙ୍କ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ୟତମ ଥିଲେ, ତାଙ୍କୁ ଏଥିପାଇଁ ନିବେଦନ କଲି । ସେ ମୋର ଅନୁରୋଧ ରକ୍ଷାକରି ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କ ନିକଟରେ ଏହିପରି ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ 'ଏହି ଅଣାସାହେବ ଆପଣଙ୍କର ଜୀବନୀ ରଚନା କରିବା ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ସୁକ ହୋଇଛନ୍ତି । ଆପଣ ଏହା କହି ମନା କରିଦିଅନ୍ତୁ ନାହିଁ କି ଆପଣ ଜଣେ ଫକିର, ଏଣୁ ଆପଣଙ୍କ ଜୀବନୀ ଲେଖିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କର କେବଳ କୃପା ଓ ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସେ ଏହି ରଚନା କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେବେ ଅର୍ଥାତ୍ ଆପଣଙ୍କ ଶ୍ରୀଚରଣର ପୁଣ୍ୟପ୍ରତାପ ବଳରେ ହିଁ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ସଫଳ ହୋଇପାରିବ । ଆପଣଙ୍କ ଅନୁମତି କିମ୍ବା ଆଶୀର୍ବାଦ ଅଭାବରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ଯଶସ୍ୱୀ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।' ଏହି ପ୍ରାର୍ଥନା ଶୁଣି ବାବାଙ୍କ ମନରେ ଦୟା ଆସିଗଲା । ସେ ଆଶ୍ୱାସନା ଏବଂ ଉଦି ପ୍ରଦାନ କରି ତାଙ୍କର ବରାଭୟ ହସ୍ତ ମୋର ମସ୍ତକ ଉପରେ ରଖିଲେ ଏବଂ କହିଲେ କି ତାକୁ ଜୀବନୀ ଓ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତଗୁଡ଼ିକୁ ଏକତ୍ର କରି ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଦିଅ, ମୁଁ ତା'ର ସହାୟତା କରିବି ।। **'ମୁଁ ସ୍ୱୟଂ ମୋର ଜୀବନୀ ରଚନା କରି ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବି ।'** କିନ୍ତୁ ତାକୁ ଅହଂ ତ୍ୟାଗ କରି ମୋର ଶରଣରେ ଆସିବାକୁ ହେବ । ଯିଏ ତାର ଜୀବନରେ ଏପରି ଆଚରଣ କରେ, ମୁଁ ତାକୁ ଅଧିକ ସହାୟତା କରିଥାଏ । ମୋର ଜୀବନଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନା ତ ସହଜ, ଘରେ ବସିଥିବାବେଳେ ମୁଁ ତାକୁ ଅନେକ ପ୍ରକାର ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରୁଛି । ଯେତେବେଳେ ତା'ର ଅହଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ ତଥା ଲେଶମାତ୍ର ଚିହ୍ନ ରହିବ ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ **ମୁଁ ତା'ର ଅନ୍ତଃକରଣରେ**

ପ୍ରକଟ ହୋଇ ସ୍ୱୟଂ ନିଜର ଜୀବନୀ ରଚନା କରିବି । ମୋର ଚରିତ୍ର ଓ ଉପଦେଶର ଶ୍ରବଣ ମାତ୍ରକେ ଭକ୍ତଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଜାଗ୍ରତ ହୋଇ ସରଳତାପୂର୍ବକ ଆତ୍ମାନୁଭୂତି ଏବଂ ପରମାନନ୍ଦ ପ୍ରାପ୍ତି ହେବ । ଗ୍ରନ୍ଥରେ ନିଜର ମତ ପ୍ରତିପାଦନ, ଅନ୍ୟର ମତ ଖଣ୍ଡନ ତଥା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବିଷୟକ ସପକ୍ଷ କିମ୍ବା ବିପକ୍ଷ ବ୍ୟର୍ଥ ବାଦାନୁବାଦର ଅପଚେଷ୍ଟା କରାଯିବ ନାହିଁ ।

।। ହେମାଡପନ୍ତ ଉପାଧିର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ।।

ବାଦାନୁବାଦ ଶବ୍ଦରୁ ମୋ ମନକୁ ଆସିଲା ଯେ ହେମାଡପନ୍ତ ଉପାଧି କିପରି ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା ତାହା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ସମୀଚୀନ ହେବ । କାକାସାହେବ ଏବଂ ନାନାସାହେବ ଚନ୍ଦୋରକର ମୋର ଅତି ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁ ଥିଲେ । ସେମାନେ ମୋତେ ଶିରିଡ଼ି ଯାଇ ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କ ଦର୍ଶନରୁ ଲାଭ ଉଠାଇବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ କଥା ଦେଲି; କିନ୍ତୁ କିଛି ବିଘ୍ନ ଆସିଯିବାରୁ ମୋର ଶିରିଡ଼ି ଯାତ୍ରା ସ୍ଥଗିତ ହୋଇଗଲା । ମୋର ଜଣେ ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ପୁତ୍ର ଲୋନାଭେଲାରେ ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ସମସ୍ତ ଆଧିଭୌତିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉପାୟରେ ଯଥାସମ୍ଭବ ତାହାର ଚିକିତ୍ସା କରାଗଲା କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ ଚେଷ୍ଟା ବିଫଳ ହେଲା ଓ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଜ୍ୱର କମିଲା ନାହିଁ । ଶେଷରେ ତାହାର ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ତା'ର ବିଛଣା ପାଖରେ ବସାଇ ରଖାଗଲା; କିନ୍ତୁ ସେଥିରୁ ମଧ୍ୟ କିଛି ଫଳ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ଏହା ଦେଖି ମୋ ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଜାତ ହେଲା ଯେ ଗୁରୁ ଯେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ବାଳକର ଜୀବନ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଅସମର୍ଥ, ତାହେଲେ ତାଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା କ'ଣ ? ଆଉ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କର କୌଣସି ସାମର୍ଥ୍ୟ ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ଶିରିଡ଼ି ଯିବାର ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ ? ଏହା ଭାବି ମୁଁ ଶିରିଡ଼ି ଯାତ୍ରା ସ୍ଥଗିତ କରିଦେଲି । କିନ୍ତୁ ଯାହା ହେବାର ଥିବ, ତାହା ତ ନିଶ୍ଚୟ ହେବ ଏବଂ ତାହା ଏହି ପ୍ରକାରେ ଘଟିଲା । ପ୍ରାନ୍ତାଧିକାରୀ ନାନାସାହେବ ଚନ୍ଦୋରକର ବସଇ ଯାତ୍ରା କରୁଥିଲେ । ସେ ଥାନେରୁ ଦାଦର ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ବସଇ ଯିବା ଲାଗି ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗାଡ଼ିକୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ଏହି ସମୟରେ ବାନ୍ଦ୍ରା ଲୋକାଲ ଟ୍ରେନ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା, ଯେଉଁଥିରେ ବସି ସେ ବାନ୍ଦ୍ରା ଆସିଲେ ଏବଂ ମୁଁ ଶିରିଡ଼ି ଯାତ୍ରା ସ୍ଥଗିତ କରିଥିବା ଜାଣି ଅସୁଖୀ ହେଲେ । ନାନାସାହେବଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ମୋତେ ଯଥାର୍ଥ ତଥା କୌତୂହଳପ୍ରଦ ମନେ ହେଲା ଏବଂ ସେହିଦିନ ରାତିରେ ମୁଁ ପୁଣି ଶିରିଡ଼ି ଯିବାକୁ ସ୍ଥିର କରି ଜିନିଷପତ୍ର ସଜାଡ଼ି ଯାତ୍ରାରମ୍ଭ କଲି । ମୁଁ ସିଧା ଦାଦର ଯାଇ ସେଠାରୁ ମନମାଡ଼ ଗାଡ଼ି ଧରିବାକୁ ସ୍ଥିର କଲି । ଏହି ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଦାଦର ଯାଉଥିବା ଗାଡ଼ିରେ ବସିଲି । ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିବାକୁ ଯାଉଥାଏ, ଏହି ସମୟରେ ଜଣେ ମୁସଲମାନ ବ୍ୟକ୍ତି ମୁଁ ବସିଥିବା ବଗି ଭିତରକୁ ଆସି ମୋର ଜିନିଷପତ୍ର ଦେଖି ମୋର ଗନ୍ତବ୍ୟସ୍ଥଳ ସମ୍ପର୍କରେ ପଚାରିଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ମୋର ଗସ୍ତ

ବିଷୟରେ ଜଣାଇଲି । ସେଠୁ ସେ କହିଲେ ମନମାଡ଼ ଯାଉଥିବା ଗାଡ଼ି ଦାଦର ଷ୍ଟେସନରେ ରହେ ନାହିଁ, ଏଣୁ ବୋରିବନ୍ଦର ଦେଇ ଯାତ୍ରା କରନ୍ତୁ । ଯଦି ଏହି ସାମାନ୍ୟ ଘଟଣାଟି ଘଟିନଥାନ୍ତା ତାହେଲେ ମୁଁ ତହିଁ ପରଦିନ ଶିରିଡ଼ିରେ ପହଞ୍ଚିନପାରିବା ହେତୁ ନାନା ଆଶଙ୍କା ମଧ୍ୟରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇଯାଇଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତାହା ହେଲା ନାହିଁ । ଭାଗ୍ୟଦେବୀଙ୍କ କୃପାରୁ ପରଦିନ ସକାଳ ନଅ,ଦଶଟା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଶିରିଡ଼ିରେ ପହଞ୍ଚିଗଲି । ଏହା ୧ ୯ ୧ ୦ ମସିହାର କଥା । ବାହାରୁ ଆସୁଥିବା ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ରହିବା ଲାଗି ସେତେବେଳେ ସାଠେୱାଡ଼ା ହିଁ ଏକମାତ୍ର ସ୍ଥାନ ଥିଲା । ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇବା କ୍ଷଣି ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କ ଦର୍ଶନ ମୋର ଏକମାତ୍ର ଆକାଙ୍କ୍ଷା ଥିଲା । ସେହି ସମୟରେ ଭକ୍ତ ଶ୍ରୀ ତାତ୍ୟାସାହେବ ନୁଲକର ମସଜିଦ୍‌ରୁ ଫେରୁଥିଲେ । ସେ କହିଲେ ବାବା ମସଜିଦ୍ କୋଣରେ ଅଛନ୍ତି । ଏବେ କେବଳ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଦର୍ଶନ କରିଦିଅ, ତାହାପରେ ସ୍ନାନାଦି କ୍ରିୟା ଶେଷ କରି ଆସିବା ପରେ ସୁବିଧା ଦେଖି ସାକ୍ଷାତ କରିବ । ଏହା ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ମୁଁ ସିଧା ଦୌଡ଼ି ବାବାଙ୍କର ଚରଣବନ୍ଦନା କଲି । ସେ କ୍ଷଣର ଆନନ୍ଦ ବର୍ଣ୍ଣନାତୀତ । ମୋର ଲୋମ ଟାଙ୍କୁରି ଉଠିଲା, ମୋର ସର୍ବାଙ୍ଗ ଶରୀରରେ କମ୍ପନ ଖେଳିଗଲା । ଭୋକ ଓ ଶୋଷ ଦୂରେଇଗଲା । ଯେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାଙ୍କର ଭବବିନାଶକ ଚରଣଦ୍ୱୟ ସ୍ପର୍ଶ କରିବାର ସୁଯୋଗ ଲାଭ ହେଲା, ମୋ ଜୀବନଧମନୀରେ ଏକ ନୂତନ ଉନ୍ମାଦନା ପ୍ରବାହିତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ସଦା ଋଣୀ ହୋଇରହିବି । ତାଙ୍କର ଏହି ଉପକାର ମୁଁ କେବେ ଭୁଲିପାରିବି ନାହିଁ । ମୁଁ ସର୍ବଦା ତାଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରି ତାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆନ୍ତରିକ ପ୍ରଣାମ ଜଣାଉଛି । ମୋର ଅନୁଭବ ହେଲା ଯେ ଶ୍ରୀ ସାଇଙ୍କ ଦର୍ଶନରେ ହିଁ ଜଣକର ମନୋଭାବରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିବା ସହିତ ଅତୀତ କର୍ମର ପ୍ରଭାବ ଶୀଘ୍ର ମ୍ଳାନ ପଡ଼ିବା ସାଙ୍ଗକୁ ଅନାସକ୍ତି ଭାବ ଏବଂ ସଂସାର ପ୍ରତି ବୈରାଗ୍ୟ ଭାବ ଆସିଯାଇଥାଏ । କେବଳ ବିଗତ ଜନ୍ମର ଅନେକ ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରଭାବରୁ ହିଁ ଏହିପରି ଦର୍ଶନ ମିଳିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେ । ପାଠକଗଣ, ମୁଁ ଶପଥ କରି କହୁଛି ଯେ ଯଦି ଆପଣମାନେ ଶ୍ରୀ ସାଇବାବାଙ୍କୁ ଏକାଗ୍ରଚିତ୍ତରେ ଦେଖନ୍ତି, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ୱ ଆପଣଙ୍କୁ ସାଇମୟ ରୂପରେ ହିଁ ଦେଖାଯିବ ।

ଯୁକ୍ତିତର୍କ ଓ ବିବାଦ : ଶିରିଡ଼ି ପହଞ୍ଚିବା ଦିନ ହିଁ ବାଲାସାହେବ ଏବଂ ମୋ ଭିତରେ ଗୁରୁଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ନେଇ ବାଦାନୁବାଦ ଦେଖାଦେଲା । ମୋର ଯୁକ୍ତି ଥିଲା ଯେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରିତ୍ୟାଗ କରି ପରାଧୀନ ହେବା କି ଦରକାର । ପୁଣି ଯେତେବେଳେ କର୍ମ କରିବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ, ଗୁରୁଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା କ'ଣ ? ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚେଷ୍ଟା କରି ଆଗକୁ ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟଙ୍କ ପାଇଁ କରନ୍ତି କ'ଣ ? ସିଏ ତ ସୁଖନିଦ୍ରାରେ ଥିବେ । ଏହି ପ୍ରକାର ମୁଁ ସ୍ୱାଧୀନତା ପକ୍ଷରେ ଯୁକ୍ତି ବାଢୁଥିବାବେଳେ ବାଲାସାହେବ ପ୍ରାରବ୍ଧ କଥା କହୁଥିଲେ । ସେ କହିଲେ ଯେ ବିଧିରେ ଯାହା ଲେଖାହୋଇଛି ତାହା ଘଟିବ ହିଁ ଘଟିବ । ଏହାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ କରିବାରେ ମହାପୁରୁଷମାନେ ମଧ୍ୟ

ବିଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି । କଥାରେ ଅଛି 'ମଣିଷର ଇଚ୍ଛା ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର ହେଲାବେଳକୁ ଭଗବାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ।' ପୁଣି ପରାମର୍ଶ ଦେବା ଛଳରେ କହିଲେ 'ଭାଇ ସାହେବ, ଏହି ଶୁଷ୍କ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ପରିତ୍ୟାଗ କର । ଏହି ଅହଂଭାବ ତୁମର କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ସହାୟକ ହେବ ନାହିଁ ।' ଏହିପରି ଭାବରେ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବାକ୍ୟାଳାପରେ ଘଣ୍ଟାଏ ବିତିଗଲା, କିନ୍ତୁ ସବୁ ବିବାଦ ପରି ଏଥିରୁ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଫଳ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ଶେଷରେ ଦୁହେଁ ବିବଶ ହୋଇ ଯୁକ୍ତି ଅଧାରେ ରଖିଲୁ । ପରିଣାମ କେବଳ ଏହା ହେଲା ଯେ ମୋର ଶାନ୍ତିଭଙ୍ଗ ହେଲା ଏବଂ ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି ଯେ ଦୈହିକ ବୁଦ୍ଧି ଏବଂ ଅଂହକାର ହିଁ ବିବାଦର କାରଣ । ଅହଂକାର ହେଉଛି ଯେ କୌଣସି ବିବାଦର ମୂଳାଧାର ।

ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ମସଜିଦ୍ ଗଲି, ବାବା ସେତେବେଳେ କାକାସାହେବଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧିତ କରି ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ଯେ ସାଠେୱାଡ଼ା(ମରାଠିରେ ୱାଡ଼ାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ନିବାସସ୍ଥଳ)ରେ କ'ଣ ଚାଲିଥିଲା ? କେଉଁ ବିଷୟରେ ବିବାଦ ଦେଖାଦେଲା ? ପୁଣି ମୋ ଆଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରି କହିଲେ ଏହି 'ହେମାଡପନ୍ତ' କ'ଣ କହିଲା ? ଏହି ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ମୁଁ ଆଚମ୍ଭିତ ହୋଇଗଲି । ସାଠେୱାଡ଼ା ଓ ମସଜିଦ୍ ଭିତରେ ଅନେକ ଦୂରତା ଥିଲା । ସର୍ବଜ୍ଞ କିମ୍ବା ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ନହୋଇଥିଲେ ବାବାଙ୍କୁ ସେଠାକାର ବିବାଦ ବିଷୟ କିପରି ବିଦିତ ହୋଇଥାନ୍ତା ?

ମୁଁ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲି ଯେ ବାବା 'ହେମାଡପନ୍ତ' ନାମରେ ମୋତେ କାହିଁକି ସମ୍ବୋଧିତ କଲେ । ଏହା ତ 'ହେମାଦ୍ରିପନ୍ଥ'ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ । ହେମାଦ୍ରିପନ୍ଥ ଦେବଗିରିର ଯାଦବ ରାଜବଂଶୀୟ ମହାରାଜା ମହାଦେବ ଏବଂ ରାମଦେବଙ୍କ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ । ସେ ଉଚ୍ଚକୋଟିର ବିଦ୍ୱାନ, ଉତ୍ତମ ସ୍ୱଭାବର ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ । ତାଙ୍କଦ୍ୱାରା ରଚିତ ଚତୁର୍ବର୍ଗ ଚିନ୍ତାମଣି ଏବଂ ରାଜପ୍ରଶସ୍ତି କାବ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଶଂସିତ ହୋଇଥିଲା । ହିସାବ କିତାବ ରକ୍ଷାରେ ସେ ନୂତନ ପ୍ରଣାଳୀର ଆବିଷ୍କାର କରିଥିଲେ ଏବଂ ଖାତାପତ୍ର କାମ ପଦ୍ଧତି ପ୍ରଚଳନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ମୁଁ ଏହା ତୁଳନାରେ ଜଣେ ଅଜ୍ଞାନୀ, ମୂର୍ଖ ଏବଂ ମନ୍ଦମତି ଅଟେ । ଏଣୁ ମୋତେ ଏହି ବିଶେଷ ଉପାଧିରେ ବିଭୂଷିତ କରିବାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ? ଗୂଢ଼ ବିଚାର କରିବା ପରେ ମୁଁ ଏହି ନିଷ୍କର୍ଷରେ ପହଞ୍ଚିଲି ଯେ ମୋର ଅହଂକୁ ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ପାଇଁ ସମ୍ଭବତଃ ବାବା ଏହି ଅସ୍ତ୍ରର ପ୍ରୟୋଗ କରିଛନ୍ତି । ଯାହାଦ୍ୱାରା ମୁଁ ଭବିଷ୍ୟତରେ ସର୍ବଦା ନିରଭିମାନୀ ଏବଂ ବିନମ୍ର ହେବି । ପୁଣି ଏପରି ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱାତ୍ମକ ଭାବନା ମଧ୍ୟ ଆସିଲା ଯେ ମୋର ବାକ୍‌ଚାତୁର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରଶଂସା କରି ହୁଏତ ସେ ଏପରି କହୁଛନ୍ତି ? ପରେ ଅବଶ୍ୟ ଏକଥା ପ୍ରତୀତ ହେଲା ଯେ ବାବାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହେମାଡପନ୍ତ ଉପାଧିରେ ବିଭୂଷିତ କରାଯିବା କିପରି ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟଦ୍ରଷ୍ଟାର ପରିଚାୟକ ଥିଲା । ଏକଥା ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଦାଭୋଲକର(ହେମାଡପନ୍ତ)

ଶ୍ରୀ ସାଇବାବା ସଂସ୍ଥାନର ପରିଚାଳନା କାର୍ଯ୍ୟ କିପରି ସୁଚାରୁ ଢ଼ଙ୍ଗରେ ଏବଂ ପାରଦର୍ଶିତାର ସହ ଚୁଲାଇଥିଲେ । ହିସାବ-କିତାବ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ରଖିଥିଲେ, ଏହା ସହ ସାଇ ସତ୍‌ଚରିତର ରଚନା ମଧ୍ୟ କଲେ । ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଜ୍ଞାନ, ଭକ୍ତି, ବୈରାଗ୍ୟ, ଶରଣାଗତି ଏବଂ ଆତ୍ମନିବେଦନ ଆଦି ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକର ସମାବେଶ ଘଟିଛି ।

।। ଗୁରୁଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ।।

ଏହି ବିଷୟରେ ବାବା କ'ଣ କହିଲେ ସେ ନେଇ ହେମାଡପନ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ କୌଣସି ଆଲେଖ୍ୟ ବା ସ୍ମୃତିଲିପି ମିଳୁନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ କାକାସାହେବ ଦୀକ୍ଷିତ ଏହି ବିଷୟରେ ଏକ ଆଲେଖ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ବାବାଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରିବାର ପରଦିନ ହେମାଡପନ୍ତ ଏବଂ କାକାସାହେବ ମସଜିଦ୍‌କୁ ଯାଇ ଘରକୁ ଫେରିବା ନିମନ୍ତେ ଅନୁମତି ଭିକ୍ଷା କଲେ । ବାବା ଅନୁମତି ଦେଲେ । ଏହି ସମୟରେ କେହି ଜଣେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ: ବାବା କେଉଁଆଡ଼େ ଯିବୁ ?

ଉତ୍ତର ମିଳିଲା : ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଯାଅ ।

ପ୍ରଶ୍ନ : ମାର୍ଗ କେଉଁଆଡ଼େ ?

ବାବା : ଅନେକ ପଥ ରହିଛି । ଏଠାରୁ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ପଥ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଏହି ମାର୍ଗ ଦୁର୍ଗମ ତଥା କଣ୍ଟକିତ ଏବଂ ସିଂହ, ବ୍ୟାଘ୍ର ଆଦିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

କାକାସାହେବ : ଯଦି ସାଙ୍ଗରେ ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ ଥିବେ, ତେବେ..

ବାବା : ତାହେଲେ କଷ୍ଟ ହେବ ନାହିଁ । ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ ତୁମକୁ ସିଂହ, ବ୍ୟାଘ୍ର ଏବଂ ଖାତରୁ ରକ୍ଷା କରି ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳରେ ପହଞ୍ଚାଇଦେବେ । ତାହାର ଅଭାବରେ ଜଙ୍ଗଲରେ ରାସ୍ତା ଭୁଲିଯିବା କିମ୍ବା ଖାତରେ ଗଳିପଡ଼ିବାର ଆଶଙ୍କା ରହିଛି । ହେମାଡପନ୍ତ ମଧ୍ୟ ଏହି ସମୟରେ ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ସେ ମନେକଲେ ଯେ ବାବା ଯାହା କହୁଛନ୍ତି, ଗୁରୁଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା କ'ଣ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ସେଥିରେ ସନ୍ନିହିତ ଅଛି । ସେ ସବୁକାଳ ପାଇଁ ମନରେ ଦୃଢ଼ନିଶ୍ଚୟ କରିନେଲେ ଯେ ଏହାପରେ ଏହି ବିଷୟରେ ସେ ଆଉ କେବେ ବାଦାନୁବାଦ କରିବେ ନାହିଁ । ପ୍ରକୃତପକ୍ଷରେ ଗୁରୁଙ୍କ ଉପଦେଶ ପାଳନ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ପରମାର୍ଥ ପ୍ରାପ୍ତି ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । ରାମ ଏବଂ କୃଷ୍ଣ ଭଗବାନଙ୍କ ମହାନ୍ ଅବତାର ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମାନୁଭୂତି ନିମନ୍ତେ ରାମଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଗୁରୁ ବଶିଷ୍ଠ ଏବଂ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଗୁରୁ ସନ୍ଦିପନୀଙ୍କ ଶରଣାପନ୍ନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏହି ମାର୍ଗରେ ଉନ୍ନତି ଲାଭ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଏବଂ ସବୁରି ଅର୍ଥାତ୍ ଧୈର୍ଯ୍ୟ- ଏହି ଦୁଇଟି ଗୁଣ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ଶ୍ରୀ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ସାଇନାଥାର୍ପଣମସ୍ତୁ । ଶୁଭଂ ଭବତୁ ।।